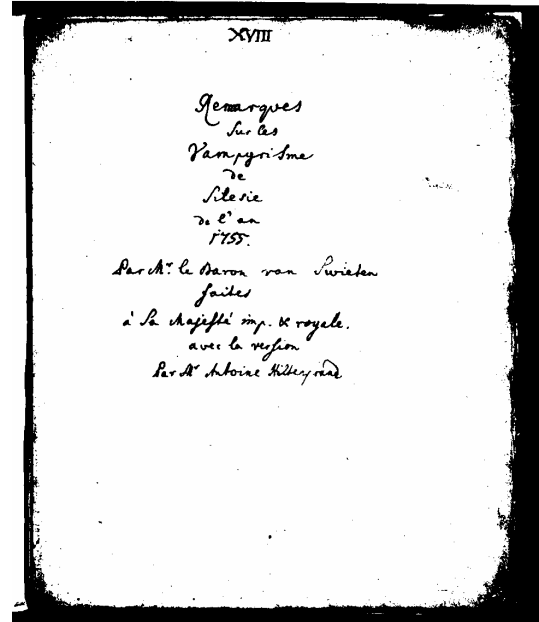

Observacions sobre el vampirisme de Silèsia de l'any 1755.

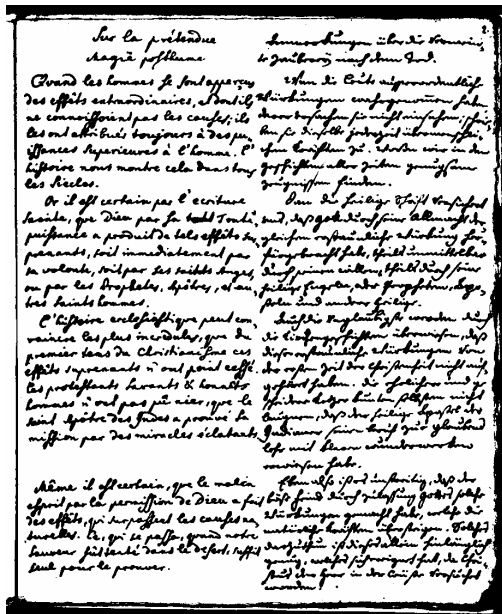
Pel Sr. baró van Swieten, fetes a Sa Majestat imperial i real amb la versió del Sr. Antoine Hiltenprand

El manuscrit «*Remarques sur le Vampirisme de Sylésie de l'an 1755. Par M^r. le Baron van Swieten faites à Sa Majesté imp. et royale. Avec la version. Par Mr Antoine Hiltenprand*»¹ del baró Gerard van Swieten conté una versió francesa i una alemanya del mateix text. Cadascuna figura en una columna independent - esquerra i dreta respectivament- i no s'han detectat diferències sensibles entre ambdues².

El manuscrit inclou en la seva part final, a partir del full 10, un extracte de *Relation d'un Voyage du Levant* de Joseph Pitton de Tournefort que fa referència al vampirisme, i ja traduït per nosaltres amb anterioritat. Fou imprès per primera vegada a Augsburg l'any 1768 dins de *Abhandlung des Daseyns der Gespenster, nebst einem Abhange vom Vampyrismus* de Fracome

Primer full del manuscrit

dell'Amavero (pseudònim Andreas Udalric Mayer). El text es publicà de nou a Nàpols en francès en 1781 amb el títol *Rapport médical sur les vampires*. La reproducció més accessible fins ara era la inclosa a la recopilació de Roger Vadim *I vampiri tra noi* (1960) i les seves traduccions posteriors. Es tracte d'una adaptació que, si bé recull perfectament l'essència del manuscrit, es troben a faltar alguns paràgrafs i no hi ha coincidència total en alguns detalls.

Primera plana del segon full del manuscrit

¹ 175?. Manuscrit de la Österreichische Nationalbibliothek de Wien, 7237 P.I. n 18, f. 1 a 14.

² Cadascun dels fulls consta de dues planes que identificarem com I i II. Per a indicar els salts de pàgina farem servir la versió francesa.

Per a aquesta primera versió catalana hem comptat amb una còpia de l'original.

Sembla ser que van Swieten era un metge que treballava directament a les ordres de l'emperadriu Maria Teresa i que viatjà a Moràvia per a veure què s'amaga darrera les històries de vampirs que arribaren a la cort imperial de Viena. Com a resultat de l'escèptic informe, l'emperadriu prohibí a les autoritats civils i eclesiàstiques locals prendre cap decisió en casos de vampirisme. Només els oficials del govern imperial podien dictaminar què calia fer en aqueixes situacions.

© Traducció, adaptació i notes: Jordi Ardanuy. 2004

Observacions sobre el vampirisme de Silèsia de l'any 1755

[2 I] Sobre la suposada màgia pòstuma

Quan els homes s'han trobat de cara a fets extraordinaris de causes desconegudes, sempre els han atribuït a influències superiors. Això és el que ens ensenya la història de cada segle.

Sabem per les Santes Escriptures que Déu ha produït efectes sorprenents mitjançant la seva voluntat o amb intermediaris com els àngels, profetes, apòstols, i homes sants.

La història eclesiàstica ens mostra, per al convenciment dels més incrèduls, que durant els primers temps del Cristianisme els sants apòstols varen produir efectes sorprenents.

És evident que gràcies al poder de Déu es poden fer meravelles.

[2 II] Cap cristià pot negar que hi ha homes posseïts per l'esperit maligne i que aquest pot actuar sobre el cos de l'home.

No es pot negar que el diable és responsable de greuges i terribles visions. Els protestants mateixos i la seva idolatria en són una prova. Però en general les accions diabòliques cal considerar-les finalitzades ja que desenvolupen, sobretot, una tasca de conversió.

Com a conseqüència, aquí no qüestionem pas la possibilitat de l'existència de fets extraordinaris. El que tractarem de veure, tot i les dificultats, és que el que s'esmenta es deu a causes naturals.

Les ciències cultivades amb bon judici i les arts varen provar l'existència de causes ben naturals en fets que meravellaven als que les ignoraven.

Els eclipsis, per exemple, provocaren gegantines pors, i pobles sencers van creure [3 I] durant segles que es tractava de prodigis. L'astronomia sanament cultivada dissipà aquests esglais. I aquell espectacle que durant un temps semblà terrible, ja no ens ofusca, i ara nosaltres, admirem pacíficament el poder del Creador, que fa girar aquests voluminosos cossos dins

l'immens espai durant tants mil·lenis i amb regularitat tal que el dèbil esperit humà ha arribat a calcular amb precisió absoluta el seu camí dels propers segles.

La pólvora dels canons, els fenòmens elèctrics i les il·lusions òptiques han admirat notablement a tots els que els desconeixen, i no pocs impostors n'han fet ús per fer creure a gent crèdula que eren poderosos mags.

Així, és encara cert que, paral·lelament al desenvolupament de les ciències i les arts, els prodigis minven. La màgia pòstuma que aquí tractem, aporta una nova prova.

Car totes les històries d'aquella procedeixen de països on reina la ignorància. I és cosa [3 II] molt probable que els cismàtics grecs hagin estat el seus principals autors.

L'erudit i intel·ligent Tournefort, el botànic més gran del seu segle, havent viatjat a Àsia per encàrrec de Lluís XIV, particularment per a observar a Grècia algunes plantes que els antics metges grecs havien descrit de manera imperfecta amb freqüència, va veure d'a prop un cadàver acusat de màgia pòstuma i també tots els mitjans que es posaven en pràctica per obstaculitzar el diable, amb l'objectiu que no utilitzés el cos dels morts per molestar als vius.

Jo he fet copiar aquesta història que es troba en el llibre: Voyage du Levant³ del Sr. Tournefort. Aquesta obra ha estat escrita en forma de cartes contenint els fets dins la lletra tercera. L'extracte adjunt està marcat amb la lletra A.

Aquesta narració ens pot servir per a comprendre com jutjar el que va passar l'any 1732 en un [4 I] cantó d'Hongria anomenat en llatí Oppida Haidonum⁴, entre el riu Tisza⁵ i la Transilvània.

La màgia pòstuma regnava llavors en aquell indret; s'anomenaven Vampirs a determinats cadàvers dels quals es deia que xuclaven la sang de les persones i els animals; i quan algú menjava la carn d'aquests animals es convertia al seu torn en vampir; i de qualsevulla manera que algú hagués adquirit de viu el vampirisme passiu, es convertia en vampir actiu després de mort, tret que menges terra de la tomba d'un vampir i es fregués amb la seva sang.

Estic informat d'aquesta història només de manera superficial, però crec que el procés verbal fou remès al Consell Imperial de Guerra de Viena, a principis de l'any 1732.

La cerimònia estava dirigida per un Haduagij, o sigui per l'agutzil de l'indret, home fet en el tema del vampirisme. Es clavava un bastó puntegut en el pit del vampir fins a travessar-lo completament; després se li tallava el cap, es cremaven [4 II] les restes i les cendres es tiraven a la fossa.

---

³ Viatge pel Llevant . Es conserven els subratllats que figuren al manuscrit.

⁴ O Heidonum, com diu Calmet, seguint Jean-Baptiste de Boyer, marquès d'Argens. No subratllat a la columna corresponent en alemany.

⁵ Tibisque, a l'original.

El vampirisme s'adquireix fàcilment i és contagiós com la sarna. Els entesos mantenen que un cadàver afectat de vampirisme infecta en breu temps tots el cossos enterrats en el mateix cementiri, si no es destrueix de seguida el primer. Per no estar ben informat dels detalls, em limitaré a fer alguna consideració sobre el cas més recent, succés que fou examinat per persones no crèdules, sinó tot el contrari, perspicaces i no fàcilment burlades. És cert, que els nostres vampirs de l'any 1755 no s'havien convertit encara en sangoneres, però ja mostraven predisposició a convertir-s'hi ja que el botxí, persona no discutible, sense dubtes (en les coses del seu ofici), afirmava que en fer bocins els cadàvers comdemnats al foc manava d'ells la sang amb ímpetu i quantitat. Nogensmenys, admeté després, modestament, que tal quantitat podia ser aproximadament la d'una cullerada . Això canvia molt la història.

Els extraordinaris fets observats poden resumir-se en aquests dos punts:

[5 I] 1. Que els cadàvers dels màgics pòstums o vampirs no es corrompen, sinó que es conserven sencers i flexibles.

2. Que els vampirs inquieten els vius mitjançant aparicions, sorolls i ofecs.

Faré alguna consideració sobre ambdós punts al més succintament que em sigui possible.

Un cadàver, en general, està condemnat a corrompre's, raó per la qual, totes les parts del cos, excepte el ossos, es dissolen quasi completament i no deixen més que un minso grapat de terra.

Però, tal putrefacció es realitza lentament, sense pressa alguna. Això és comprova si s'obre amb cura una caixa quinze anys després de la mort, de manera que el cadàver està sencer: s'aprecien les línies del rostre, la indumentària del mort i tot el que l'acompanya, però, si es mou la caixa, encara que sigui lleugerament, tot es transforma en pols i romanen només el ossos.

Com que els difunts han de fer lloc a la tomba als seus successors, es va establir en diversos països el termini de quinze anys per tal que els fossers poguessin extreure els cadàvers. Jo he assistit en diverses ocasions a l'obertura de tombes [5 II] i mitjançant alguna propina aconseguí que l'enterrador obrís algunes de les caixes amb molta cura.

D'aquesta manera vaig arribar al convenciment que després de la mort, no som devorats per cucs, no sempre, almenys, ja que no s'haurien conservat les faccions de la cara.

Quan es buiden els taüts, de vegades, es troben cadàvers sencers incorruptes, momificats, sense que hagin estat embalsamats. El fosser m'assegurà que normalment es momifica un de cada cent cadàvers.

En altres indrets el nombre de cadàvers momificats sense corrupció es més gran. Igualment hi ha llocs on tots els cossos es conserven sense corrupció, com és prou conegut.

Vaig arribar així a la conclusió que, sense causa sobrenatural alguna, un cadàver pot romandre força anys sense corrompre's.

Sé de bona tinta que determinada gent manté que el cadàver d'un vampir no només roman sense corrompre's, sinó que la carn es conserva fresca i que els membres són flexibles, però això, igualment, no suposa cap prodigi.

Quan es traslladaren a Viena els cossos de les dues arxiduquesses mortes a Brussel·les, jo estava present quan es van obrir [6 I] els taüts i els rostres estaven íntegres, la punta del nas blanca, etc. És veritat que eixos cossos foren embalsamats, però les herbes aromàtiques que s'havien col·locat en els taüts no conservaven gens d'olor. Tal conservació s'ha d'atribuir més aviat a les caixes de plom ben banyades d'estany que impedeixen l'entrada d'aire i n'eviten la putrefacció.

Conseqüentment, si la caixa està ben tancada, si la terra per la seva pròpia naturalesa es prou compacta o si s'endureix per culpa del fred després de l'enterrament, o s'evita l'entrada d'aire per qualsevol altre mitjà, la corrupció no es produeix, o bé succeeix molt lentament.

Fa alguns mesos vaig llegir un petit tractat anglès, imprès a Londres al 1751, en el que s'explica un fet notable i molt ben provat.

En el mes de febrer de 1750 es va obrir la tomba d'una antiga família del comtat de Devonshire, a Anglaterra. Entre el grapat d'ossos i caixes podrides aparegué un taüt de fusta completament nou. Quan portats per la curiositat el van obrir, s'hi va trobar el cos d'un home en molt bon estat. El cos conserva la seva pigmentació natural. Les articulacions dels muscles, del colze i dels dits es conservaven molt flexibles. [6 II] La carn de la cara cedia a la pressió dels dits, però recuperava la seva forma primitiva quan la pressió s'aturava. Igualment passava amb les altres parts del cos. La barba tenia quatre polsades de longitud⁶. El cadàver no havia estat embalsamat, ja que no hi havia senyals d'incisió. Mitjançant el registre de la parròquia quedà demostrat que després de l'any 1669 no s'havia enterrat ningú en aquella fossa.

Estem davant doncs, d'un vampir anglès que durant 80 anys va romandre tranquil·lament a la tomba, sense causar molèsties a ningú.

Es troben d'altres casos semblants dins del mateix tractat, cosa que es dona més quan les foses són més profundes i dins de terra seca.

Tanmateix s'observa ordinàriament que els cadàvers exposats a l'aire es corrompen ràpidament.

---

⁶ Uns 10 cm.

Això és suficient per a provar que la corrupció no es produeix sempre, que normalment es produeix lentament, i fins i tot pot no produir-se si el cos està dipositat en un terra molt fred o la caixa hermèticament tancada.

Anem ara als fets al·legats que demostrarien l'existència del vampirisme

Rosina Iolackin, que fou inhumada el 22 de desembre de 1754 i desenterrada el 19 de gener de 1755, fou declarada vampir i condemnada al foc perquè es va trobar intacta a la seva fossa.

Els anatomistes, a l'hivern, tenen cadàvers a l'aire lliure durant sis [7 I] setmanes i fins i tot dos mesos sense que hi hagi corrupció. Notem, a més, que aquell hivern fou especialment cru.

En tots els altres cadàvers desenterrats, la corrupció ja havia consumit la major part dels cossos, però n'hi havia prou en que no estiguessin putrefactes del tot, per tal de lliurar-los al foc sense dilacions. Quina ignorància!

A l'informe del consistori⁷ es feia referència a diversos signes simptomàtics trobats sobre dels cadàvers dels vampirs, però no s'especifiquen a cap lloc.

Dos fumistes que mai havien vist un cadàver momificat, que res sabien sobre l'estructura del cos humà (com ells mateixos varen confessar), són els testimonis que han fet pronunciar una sentència de foc.

Certament que en el consistori d'Olomouc no sempre han fet servir a cirurgians per tal d'examinar els fets; també han reclamat els serveis de comissaris espirituals que han decidit sobre el vampirisme amb desvergonyiment.

Efectivament, es llegeix a la introducció preliminar⁸ que a l'any 1723 van fer cremar el cos d'un home 13 dies després de la seva mort, al·legant a la sentència, com a motivació, que la seva àvia no vivia en harmonia amb la comunitat.

L'any 1724 van cremar el cadàver [7 II] d'un home divuit dies després de la seva mort, ja que era parent de l'anterior.

Era suficient pertànyer a la parentela d'un suposat vampir per a concloure el procés. Es va cremar el cos d'un home, dos dies després de la seva mort, només perquè el cadàver conservava bon aspecte i les articulacions flexibles.

Del que s'ha dit, resulta evident que la conservació d'un cadàver sense podriments es pot produir per causes totalment naturals; que la corrupció total exigeix un període de temps més prolongat; que aquest període depèn de la malaltia que va precedir a la mort, de la calor o fred ambientals, la naturalesa del terreny i de diverses causes accidentals. Que el Consistori

---

⁷ Es refereix al Consistori d'Olomouc, població de Moràvia, a la República Txeca. Infra és citat explícitament com Olmutz a la versió francesa, i Olmütz, toponímic tradicional en alemany, també escrit en altres ocasions com Olmuetz.

⁸ No subratllat a la versió alemanya.

d'Olomouc no ha donat als cadàvers el temps necessari per a corrompre's i, com a conseqüència, tal indicatiu de màgia pòstuma és totalment fals.

D'aquesta falsa premissa es van treure conclusions molt absurdes car s'establí que un suposat vampir comunicava el seu mal a tots els cadàvers enterrats després que ell en el mateix fossar. Naturalment aquests cadàvers estaven menys corromputs que els enterrats abans que el suposat vampir.

[8 I] Sobre tan sòlida base, el Consistori d'Olomouc va fer cremar el 23 d'abril de 1723, 9 cadàvers, 7 d'ells de nens, al·legant com a causa, que es creien infectats per un vampir enterrat abans que ells en el mateix cementiri.

Es va tenir més consideració amb els cadàvers enterrats abans que el vampir. Tanmateix, el comissaris Babst i Gaffer han demostrat que en els cossos no sospitosos, s'hi troben parts no corruptes encara i, fins i tot, en un d'ells, una mica de sang. Prova evident que els 2 cirurgians ignorants havien errat.

Es tracta ara d'examinar les aparicions i els altres signes que es pretenia n'eren seqüela, en tot o en part, de la incorrupció dels cadàvers.

Primer, s'ha de fer notar que els testimonis no asseveraven que els morts s'hagin aparegut als vius. Sinó que es pretén que es notava una compressió i una angúnia que sumia en una somnolència.

Pot jutjar-se, quan la imaginació està ja contaminada per les notícies diàries, les il·lusions, els malefícis, etc., si aquesta bona gent no devia sentir por al llit abans de dormir-se.

Segons es desprèn de l'anàlisi realitzada pels comissaris, molts d'ells patien malalties en el pit, que provocaven que s'ofeguessin quan [8 II] es trobaven al llit. De la mateixa manera, en diversos atestats es fa constar que els pacients se sentien més alleugerits en seure al llit.

Tots sabem que merament la por pot ser motiu de grans neguits.

D'altres cregueren haver vist o sentit un gos, un gat, una vedella, un porc, un cap de vedella, etc. Tenia, així, necessitat el diable de molestar un cadàver humà per a després comparèixer sota aquests aspectes? No existeix cap connexió entre la causa i els efectes.

Un gos i especialment un gat, si són negres i contemplats de nit, sempre es prenen pel diable o per un espectre en dansa al voltant o dins del fossar.

Així, segons un testimoni, un porc que passava grunyint davant d'un casa, fou considerat un vampir ressuscitat.

Em dóna vergonya fer referència a rucades d'aquesta mena, però queden per afegir unes paraules sobre l'origen de tota aquesta història.

Certament Hallingherin, també anomenada Wenzel-Richlerin, fou enterrada fa 18 mesos. Es dóna per fet que era una bruixa i la causant de tots aquests mals.

Però on estan les proves de la seva bruixeria? Aquesta dona proporcionava remeis, i el seu fill revelà els seus pretesos Arcans. Eren ulls de cranc dissolts en aigua, algunes herbes, arrels, etc [9 I], sense ombra de superstició.

Un cop, tanmateix, per a adornar els seus guariments i fer creure que existia misteri, indicà a un malalt que tenia que enviar-li quatre escuts embolicats en una de les seves camises i que ella després li enviaria els remeis.

Es diu que aquest malalt quedà encisat. Els comissaris el varen examinar i veieren que es tractava d'una malaltia complexa, però res misteriosa, que s'anomena Colica Pictorum⁹, que fa que els malalts es quedin amb els seus membres paralizats. També nosaltres, en aquests moments, estem capficats en guarir a un malalt d'aquesta naturalesa a l'hospital civil¹⁰.

O bé també es diu que aquesta bruixa havia predit el dia de la curació d'una malaltia. Y aquestes són totes les proves de la seva bruixeria.

Proves que no s'haurien considerat vàlides durant la vida d'eixa dona, car rebia amb freqüència els Sagraments i morí en el si de l'Església, sent enterrada amb les cerimònies sacres; i 18 mesos després del seu traspàs s'ha convertit en una bruixa, mereixedora del foc!

Sobre fonaments d'aquesta índole s'ordí tota aquesta història, es cometeren els crims i jo diria) els sacrilegis.

S'ha violat el repòs de les fosses. S'ha destruït la reputació dels difunts i llurs famílies, els membres de les quals podien esperar idèntica sort, si els abusos no eren reprimits. Es lliuraren a les mans del botxí cossos d'infants morts [9 II] en la innocència, que gaudeixin de la vida eterna.

S'ha forçat a les filles (cas horrorós) a traïr els cossos de les seves mares i fer-los lliurar al botxí. Les creus mateixes (signe i record de la redempció dins de l'església) no tenen el mateix tractament: foren enviades al botxí ignominiosament únicament perquè havien estat erigides sobre les tombes de les infortunades víctimes de la ignorància i la superstició.

Aquella injustícia crida des de les profunditats. Homes de vida irreprotxable, varen tenir la desgràcia de ser desenterrats, només perquè una suposada bruixa havia estat col·locada a prop d'ells. Se'ls declarava bruixots i es lliuraven els cossos no només al botxí, per tal de reduir-los a cendres, sinó que a la sentència es fa constar que se'ls hauria castigat amb força més

---

⁹ Malaltia associada a la ingestió de plom. Els termes no estan subratllats en el text alemany.

¹⁰ L'hospital de «la bona gent», el de tots els ciutadans que no tenien recursos suficients per a pagar-se una atenció mèdica pròpia.

severitat en el cas de ser vius, i que es cremaren els cossos amb infàmia, amb la fi i efecte que serveixi d'escarment al còmplices.

Quines lleis autoritzen aquestes sentències? S'admet que no existeixen, però fredament s'al·lega que els costums ho requereixen així.

Quina seqüela d'infortunis! Les pobres malaltes, foragitades, havent de trobar [10 I] la mort pel camí, contentes almenys d'evitar la infàmia després del seu traspàs. Els habitants sotmesos a una por perpètua poden traslladar-se en qualsevol moment. En una paraula: tot és desordre.

Tot això dóna molta pena! Però aquells que són burgmestres o membres del consistori episcopal i permeten tots aquests abusos em produeixen tanta repugnància, que em veig obligat a acabar la meva exposició per a no anar més enllà del que és correcte.